

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра урології ФПДО**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**перший проректор з науково-педагогічної роботи
проф. Вікторія Сергієнко**

«__» _____ 20 р.

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
для практичних занять з слухачами циклу ТУ**

«Актуальні питання урології»

Кількість навчальних годин: лекції – 6 год.
Практичні заняття – 20 год.
Семінарські заняття – 18 год.
Самостійна робота – 34 год.
Додаткові дисципліни – 8 год.
Залік – 4 год.
Всього – 90 год.
Кредити ECTS – 3

**Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри урології ФПДО
Протокол № ____
Від «__» _____ 20 р
Завідувач кафедри**

**Ухвалено профільною методичною
комісією ФПДО
Протокол № ____
Від «__» _____ 20 р
Голова профільної методичної
комісії**

_____
проф. Андрій БОРЖІЄВСЬКИЙ

_____
доц. Орест СІЧКОРІЗ

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Боржієвський А.Ц. - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Воробець Д.З.- доктор медичних наук, професор кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Мицик Ю.О.- доктор медичних наук, професор кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Пасічник С.М. – доктор медичних наук , професор кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Вітковський В.Ф.- кандидат медичних наук, доцент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Дмитрієнко В.В.- кандидат медичних наук, доцент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Личковський О.Е. - кандидат медичних наук, доцент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Шеремета Р.З. - кандидат медичних наук, доцент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Боржієвський О.А. – асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Воробець М.З.- доктор філософії, асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Загоруйко Р.Р. - кандидат медичних наук, асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Наконечний Й.А.- доктор філософії, асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Чапля М.М. - кандидат медичних наук , асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Завідувач кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, професор, д.мед.н. Варес Я.Е.

Завідувач кафедри хірургії №2 Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, професор, д.мед.н. Кобза І.І.

Рецензія

на робочу навчальну програму з урології

тематичного удосконалення «Актуальні питання урології»

Дана програма розроблена для лікарів-слухачів з циклу ТУ «Актуальні питання урології». Метою створення даної робочої навчальної програми є удосконалення знань лікарів-слухачів по семіотиці урологічних захворювань, лабораторній, УЗД та рентгенологічній діагностиці. Вивчити та вміти інтерпретувати симптоми та основні методи діагностики урологічних захворювань.

Методологічний рівень роботи достатньо високий.

Робоча програма включає в себе перелік навиків, якими повинен оволодіти курсант по закінченні курсу тематичного удосконалення з урології. Рекомендований план практичних занять та лекцій охоплює навчальний матеріал основних урологічних захворювань. Висвітлено в повному обсязі та на сучасному науковому рівні загальноклінічні, лабораторні та інструментальні методи обстеження, які застосовуються в урологічних хворих. Звернено увагу на ряд особливостей клінічного перебігу захворювань. За своїм змістом і глибиною охоплення навчального матеріалу, вона відповідає своєму основному завданню: поглибити, систематизувати та узагальнити знання лікарів-слухачів про перебіг урологічних захворювань, методики обстеження та лікування урологічних хворих.

Викладений в повній мірі та на сучасному рівні навчальний матеріал, високий методичний рівень дозволяють рекомендувати дану робочу програму для використання в навчальному процесі для лікарів-курсантів, які проходять дане тематичне удосконалення.

Завідувач кафедри хірургії №2

д.м.н. проф. Кобза І.І.

Опис навчальної дисципліни
Тривалість – 0,5місяці (90 годин).

Код курсу	Назва курсу	Л	С	П	СР	ДД	Усього
1	Семіотика, лабораторна, УЗД інструментальна, та рентгенологічна діагностика аномалій розвитку органів сечостатевої системи.	1	3	2	5	2	10
2	Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика сечокам'яної хвороби.	1	3	3	5	1	12
3	Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика травм органів сечостатевої системи	1	3	3	5	1	11
4	Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика туберкульозу сечостатевої системи.	1	2	3	5	1	11
5	Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика раку нирок простати, сечового міхура,	1	3	3	4	1	11
6	Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика запальних захворювань органів сечостатевої системи.	1	2	4	4	1	11
7	Статеві розлади у чоловіків.	0	2	2	4	1	8
	Модульний контроль	0	0	0	2	0	2
8	Іспит	4	0	0	0	0	6
	Усього	10	18	20	34	8	90

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета циклу: удосконалення теоретичних знань, набуття слухачем практичних навичок та вмінь з сучасних аспектів діагностики та лікування урологічних захворювань.

Завдання: удосконалення теоретичних знань, практичних навичок та вмінь з питань діагностики та лікування урологічних захворювань для сімейних лікарів, лікарів-хірургів та лікарів-урологів, що працюють на дільницях чи у лікувально-профілактичних відділеннях багатопрофільних лікарень.

Контингент: лікарі-хірурги та лікарі-урологи, що працюють у спеціалізованих лікувально-профілактичних закладах, лікувально-профілактичних відділеннях багатопрофільних лікарень, на дільницях; лікарі загальної практики – сімейної медицини, терапевти, невропатологи, кардіологи, пульмонологи, фтизіатри та лікарі інших спеціальностей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни лікар-курсант повинен оволодіти наступними практичними навичками:

№	Назва практичних навичок	Необхідний рівень
1.	Пальпація всіх відділів та органів сечостатевої системи	+
2.	Оцінка результатів загального аналізу сечі	+
3.	Катетеризація сечового міхура	+
4.	Бужування сечівника	+
5.	Вазорезекція	+
6.	Уретроскопія	+
7.	Цистоскопія	+
8.	Урофлоурометрія	+
9.	Катетеризація сечоводу	+
10.	Ендоскопічна біопсія сечового міхура, електрогідролітична цистолітотрипсія, електрокоагуляція папілом	+
11.	Оцінка оглядової рентгенограми сечової системи	+
12.	Оцінка рентгенограм при екскреторній урографії	+
13.	Ретроградна уретеропієлографія, оцінка, оцінка їх результатів	+
14.	Оцінка результатів радіоізотопної рентгенографії та динамічної сцинтиграфії	+
15.	Оцінка сонографічних досліджень нирок, сечового міхура та передміхурової залози	+
16.	Троакарна епіцистостомія	+
17.	Лапароскопічна резекція сім'яної вени	+
18.	Обрізання крайньої плоти	+
19.	Розтин парафімозу	+
20.	Операції при водянці оболонки яєчка	+
21.	Нефректомія або ушивання при розриві нирки	+
22.	Цистолітотомія	+
23.	Ушивання розривів стінки сечового міхура	+
24.	Пункція ниркового абсцесу	+
25.	Уретерореноскопія	+

Програма навчальної дисципліни

КОДИ		Назва курсу, розділу, теми
курсу, розділу, теми	год	
1	2	
01		Курс 1. Семіотика, лабораторна, УЗД інструментальна, та рентгенологічна діагностика аномалій розвитку органів сечостатевої системи.
лекція	1	Нові дані про етіопатогенез, діагностику, лікування аномалій розвитку сечостатевої системи.
семінар	3	Семіотика, лабораторна, інструментальна, рентгенологічна та УЗД діагностика аномалій розвитку органів сечостатевої системи.
практичне заняття	1	Аномалії сечостатевих органів. Аномалії нирок, верхніх та нижніх сечовивідних шляхів, аномалії зовнішніх статевих органів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика, методи лікування.
практичне заняття	1	Полікістоз, гідронефроз, нефроптоз, варикоцеле. Діагностика, методи лікування. Аномалії розвитку чоловічих та жіночих статевих органів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика, методи лікування.
самост. роб	2	Епіспадія, гіпоспадія, крипторхізм, екстрофія сечового міхура, невизначені геніталії або інтерсексуалізм. Клінічні прояви. Діагностика та методи лікування.
самост. роб	3	Аномалії яєчок: анорхізм, монорхізм, поліорхізм крипторхізм, ектопія. Гіпоплазія. Аномалії статевого члена: фімоз, прихований статевий член, ектопія статевого члена, подвоєний статевий член. Клінічні прояви. Діагностика та методи лікування.
02		Курс 2. Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика сечокам'яної хвороби.
лекція	1	Нові дані про етіопатогенез, діагностику, лікування та профілактику з сечокам'яної хвороби.
семінар	2	Сечокам'яна хвороба. Камені нирок, сечоводів і сечового міхура. Клінічні прояви. Діагностика та методи лікування.
самост. роб	2	Сечокам'яна хвороба. Камені нирок, сечоводів. Етіопатогенез. Клінічні прояви. Діагностика та лікування.
практичне заняття	1	Камені передміхурової залози і сечівника. Етіопатогенез. Клінічні прояви. Ниркова коліка. Діагностика, диференційна діагностика, лікування.
семінар	1	Кораловидні камені нирок. Причини. Етіологія, діагностика, лікування.
практичне заняття	1	Консервативні методи лікування сечокам'яної хвороби. Фітотерапія у лікуванні сечокам'яної хвороби.
практичне заняття	1	Ендоскопічні методи лікування сечокам'яної хвороби. Сучасні методики ендоскопічних операцій при каменях нирок, сечоводів, сечового міхура.
самост. роб	1	Профілактика і метафілактика сечокам'яної хвороби.
практичне заняття	1	Екстракорпоральна ударно-хвильова літотрипсія у лікуванні сечокам'яної хвороби.
самост. роб	2	Уретерореноскопія. Черезшкірна нефролітотрипсія у лікуванні сечокам'яної хвороби.
03		Курс 3. Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика травм органів сечостатевої системи

лекція	1	Ушкодження нирок і сечоводів. Ушкодження сечівника чоловічих та жіночих статевих органів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та методи лікування.
практичне заняття	2	Ушкодження нирок і сечоводів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.
семінар	3	Закрита травма нирок і сечового міхура. Ушкодження сечівника та чоловічих статевих органів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та методи лікування.
практичне заняття	1	Ушкодження сечівника /уретри/ під час акушерсько-гінекологічних операцій. Клінічні прояви. Діагностика і лікування.
самоств. роб	3	Ушкодження сечового міхура. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.
самоств. роб	2	Сечостатеві нориці (сечоміхурово-піхвові, сечоводо-піхвові). Клінічні прояви, діагностика, лікування.
04		Курс 4. Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика туберкульозу сечостатевої системи.
лекція	1	Нові дані про етіопатогенез, діагностику, лікування та профілактику туберкульозу сечостатевої системи.
практичне заняття	2	Клінічна картина Діагностика туберкульозу сечостатевої системи.
семінар	2	Лікування туберкульозу сечостатевої системи.
практичне заняття	1	Туберкульоз нирок, сечоводів, сечового міхура. Патогенез, патоморфологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика.
самоств. роб	5	Реабілітації хворих на туберкульоз сечостатевої системи
05		КУРС 5. Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика раку органів сечо-статевої системи.
лекція	1	Доброякісні та злоякісні захворювання органів сечостатевої системи. Етіологія, патогенез, діагностика, клініка та лікування.
практичне заняття	1	Злоякісні пухлини нирок, ниркових мисок, сечоводу, сечового міхура. Етіологія, патогенез, діагностика, клініка. Сучасні методи лікування пухлин нирок, ниркових мисок, сечоводу.
семінар	2	Злоякісні захворювання простати, яєчок та статевого члена. Етіологія, клініка, діагностика, патогенез та лікування.
самоств. роб	2	Операції на нирках і сечоводах. Оперативні доступи. Види нефректомії.
практичне заняття	1	Сучасні методи лікування пухлин простати, сечового міхура.
практичне заняття	1	Сучасні методи лікування пухлин яєчок та статевого члена.
самоств. роб	2	Трансуретральна резекція при пухлинах сечового міхура. Хіміотерапія при раку сечового міхура. URO-BCG. Променева терапія при раку сечового міхура.
семінар	1	Радикальне лікування раку простати та сечового міхура. Простатектомія радикальна цистектомія.
практичне заняття	1	Скринінг та рання діагностика раку простати. Простатспецифічний антиген, роль в діагностиці раку простати.
06		КУРС 6. Етіопатогенез, діагностика, лікування та профілактика запальних захворювань органів сечостатевої системи.
лекція	1	Запальні захворювання сечових шляхів та статевих органів: гострий та хронічний пієлонефрит, цистит, цисталгія, уретрит, каверніт, орхіт,

		епідидиміт, простатит. Етіопатогенез. Класифікація. Клінічні прояви, методи діагностики, лікування.
практичне заняття	1	Гострий та хронічний пієлонефрит. Етіопатогенез. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика. Лікування.
семінар	2	Особливості прояву гострого пієлонефриту у вагітних, дітей, літніх людей та хворих на цукровий діабет.
практичне заняття	1	Цистит. Цисталгія. Уретрит. Етіопатогенез. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика. Лікування.
самост. роб	2	Уросепсис. Ускладнення та наслідки гострого та хронічного пієлонефриту.
практичне заняття	1	Гострий та хронічний простатит. Етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики та лікування.
практичне заняття	1	TORCH -інфекції в етіології запальних процесів чоловічої статевої сфери.
самост. роб	2	Санаторно курортне лікування та реабілітація хворих з запальними захворюваннями сечостатевої системи.
07		КУРС 7. Статеві розлади у чоловіків.
практичне заняття	1	Нейрогенна, ендокринна імпотенція. Етіопатогенез, клінічні прояви та діагностика. Лікування.
семінар	2	Непліддя у чоловіків. Статеві розлади. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.
практичне заняття	1	Чоловічий клімакс. Етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.
самост. роб	4	Еректильна дисфункція, передчасна еякуляція. Етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.
Іспит	4	

**Тематичний план циклу тематичного удосконалення
«Актуальні питання урології для сімейних лікарів» (90 год.)**

Тематичний план лекцій

№ п/п	ТЕМА	Год.
1.	Нові дані про етіопатогенез, діагностику, лікування аномалій розвитку сечостатевої системи.	1
2.	Нові дані про етіопатогенез, діагностику, лікування та профілактику з сечокам'яної хвороби.	1
3.	Ушкодження нирок і сечоводів. Ушкодження сечівника /уретри/ чоловічих та жіночих статевих органів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та методи лікування.	1
4.	Нові дані про етіопатогенез, діагностику, лікування та профілактику туберкульозу сечостатевої системи.	1
5.	Доброякісні та злоякісні захворювання органів сечостатевої системи. Етіологія, патогенез, діагностика, клініка та лікування.	1
6.	Запальні захворювання сечових шляхів та статевих органів: гострий та хронічний пієлонефрит, цистит, цисталгія, уретрит, каверніт, орхіт, епідидиміт, простатит. Етіопатогенез. Класифікація. Клінічні прояви, методи діагностики, лікування.	1

7	Іспит	4
РАЗОМ		10

Тематичний план семінарських занять

№ п/п	ТЕМА	Год.
1.	Семіотика. лабораторна, інструментальна, рентгенологічна та УЗД діагностика аномалій розвитку органів сечостатевої системи.	3
2.	Сечокам'яна хвороба. Каміні нирок, сечоводів і сечового міхура. Клінічні прояви. Діагностика та методи лікування. Кораловидні каміні нирок. Причини. Етіологія, діагностика, лікування.	3
3.	Лікування туберкульозу сечостатевої системи.	2
4.	Закрита травма нирок і сечового міхура. Ушкодження сечівника та чоловічих статевих органів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та методи лікування.	3
5.	Злоякісні захворювання простати, яєчок та статевого члену. Етіологія, клініка, діагностика, патогенез та лікування.	2
6.	Радикальне лікування раку простати та сечового міхура. Простатектомія, радикальна цистектомія.	1
7.	Особливості прояву гострого пієлонефриту у вагітних, дітей, літніх людей та хворих на цукровий діабет.	2
8.	Непліддя у чоловіків. Статеві розлади. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.	2
РАЗОМ		18

Тематичний план практичних занять

№ п/п	ТЕМА	Год.
1.	Аномалії сечостатевих органів. Аномалії нирок, верхніх та нижніх сечовивідних шляхів, аномалії зовнішніх статевих органів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика, методи лікування.	1
2.	Полікістоз, гідронефроз, нефроптоз, варикоцеле. Діагностика, методи лікування. Аномалії розвитку чоловічих та жіночих статевих органів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика, методи лікування.	1
3.	Каміні передміхурової залози і сечівника. Етіопатогенез. Клінічні прояви. Ниркова коліка. Діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
4.	Консервативні методи лікування сечокам'яної хвороби. Фітотерапія у лікуванні сечокам'яної хвороби.	1
5.	Ендоскопічні методи лікування сечокам'яної хвороби. Сучасні методи ендоскопічних операцій при каменях нирок, сечоводів, сечового міхура. Екстракорпоральна ударно-хвильова літотрипсія у лікуванні сечокам'яної хвороби.	1
6.	Ушкодження нирок і сечоводів. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.	2
7.	Ушкодження сечівника /уретри/ під час акушерсько-гінекологічних операцій. Клінічні прояви. Діагностика і лікування.	1
8.	Клінічна картина Діагностика туберкульозу сечостатевої системи.	2
9.	Туберкульоз нирок, сечоводів, сечового міхура. Патогенез, патоморфологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика	1

10.	Злоякісні пухлини нирок, ниркових мисок, сечоводу, сечового міхура. Етіологія, патогенез, діагностика, клініка. Скринінг та рання діагностика раку простати. Простатспецифічний антиген роль в діагностиці раку простати.	1
11.	Сучасні методи лікування пухлин нирок, ниркових мисок, сечоводу.	1
12.	Сучасні методи лікування пухлин простати, сечового міхура. Сучасні методи лікування пухлин яєчок та статевого члена.	1
13.	Гострий та хронічний пієлонефрит. Етіопатогенез. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика. Лікування.	1
14.	Цистит. Цисталгія. Уретрит. Етіопатогенез. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика. Лікування.	1
15.	Гострий та хронічний простатит. Етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики та лікування.	1
16.	TORCH-інфекції в етіології запальних процесів чоловічої статевої сфери.	1
17.	Нейрогенна, ендокринна імпотенція. Етіопатогенез, клінічні прояви та діагностика. Лікування.	1
18.	Чоловічий клімакс. Етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.	1
РАЗОМ		20

Теми для самостійної роботи

№ п/п	ТЕМА	Год.
1.	Епіспадія, гіпоспадія, крипторхізм, екстрофія сечового міхура, невизначені геніталії або інтерсексуалізм. Клінічні прояви. Діагностика та методи лікування.	2
2.	Аномалії яєчок: анорхізм, монорхізм, поліорхізм крипторхізм, ектопія. Гіпоплазія. Аномалії статевого члена: фімоз, прихований статевий член, ектопія статевого члена, подвоєний статевий член. Клінічні прояви. Діагностика та методи лікування.	3
3.	Сечокам'яна хвороба. Камені нирок, сечоводів. Етіопатогенез. Клінічні прояви. Діагностика та лікування.	1
4.	Профілактика і метафілактика сечокам'яної хвороби.	2
5.	Уретерореноскопія. Черезшкірна нефролітотрипсія у лікуванні сечокам'яної хвороби.	2
6.	Ушкодження сечового міхура. Класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.	3
7.	Сечостатеві нориці (сечоміхурово-піхвові, сечоводо-піхвові). Клінічні прояви, діагностика, лікування.	2
8.	Реабілітації хворих на туберкульоз сечостатевої системи.	5
9.	Операції на нирках і сечоводах. Оперативні доступи. Види нефректомії.	2
10.	Трансуретральна резекція при пухлинах сечового міхура. Хіміотерапія при раку сечового міхура. URO-BCG. Променева терапія при раку сечового міхура.	2
11.	Уросепсис. Ускладнення та наслідки гострого та хронічного пієлонефриту.	2
12.	Санаторно курортне лікування та реабілітація хворих з запальними захворюваннями сечостатевої системи.	2

13.	Ерективна дисфункція, передчасна есекуляція. Етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, діагностика та лікування.	4
РАЗОМ		34

Завідувач кафедри урології
ФПДО ЛНМУ, д.мед.н., проф.
 Затверджений МОН України.

А.Ц. Боржієвський

Рекомендована література:

Базова:

1. Alan J. Wein. Campbell-Walsh Urology / Alan J. Wein, Louis R. Kavoussi, Andrew C. Novick, Alan W. Partin, Craig A. Peters. — 10th ed. — Oxford: Elsevier Limited, 2011. — 4320 p.
1. Пасечніков С. П. Урологія: підручник / С. П. Пасечніков, С.О. Возіанов, В. М. Лісовий та ін.; За ред. С.П. Пасечнікова. - 2 - ге вид. виправл. і доповн. - Вінниця: Нова книга, 2015. - 432 с.
2. Возіанов С. О. Урологія: підручник / С. О. Возіанов, М. Р. Гжегоцький, О. В. Шуляк, Ю. С. Петришин, О. Г. Мисаковець. — Л.: Світ, 2003. — 304 с.
3. Возіанов О. Ф. Урологія: підручник / О. Ф. Возіанов, О. В. Люлько. — Дніпропетровськ: РВА «Дніпро-VAL», 2002. — 830 с.
4. Гжегоцький М.Р. НИРКИ - лабораторні методи обстеження / М.Р Гжегоцький. О.В. Шуляк і співавт., 2002 р.-80 с.
5. Возіанов С.О., Шуляк О.В. і співавт. –УРОЛОГІЯ, “Кварт”, Львів 2009 р.
6. Шуляк, О. В., Урологія: підручник / О. В. Шуляк, С. О. Возіанова, О. Б. Банира. - Львів, 2012. - 492 с.
7. Люлько О. В. Урологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. IV р. акр. (МОЗУ) / О. Ф. Возіанов. - вид. 3-тє, виправлене. - К. : Медицина, 2011. - 664 с
8. Roger R. Dmochowski. Evidence-Based Urology I Roger R. Dmochowski, Philipp Dahm. — BMJ Books, 2010, —417 p.

Допоміжна

1. Andrew C. Novick. Urology Secrets / Andrew C. Novick, Martin I. Resnick.— 3rd ed. — Hanley & Belfus, 2002. — 341 p.
2. John Reynard. Oxford Handbook of Urology / John Reynard, Simon Brewster, Suzanne Biers. — Oxford Univ. Pr., 2009. — 783 p.
3. Kurt G. Naber. Urogenital Infections I Kurt G. Naber, Anthony J. Schaeffer, Chris F. Heyns [et al.]. — Edition European Association of Urology. — 2010. — 1182 p.
4. Michael T. MacFarlane. House Officer Urology / Michael T. MacFarlane. — 4th ed. — Lippincott Williams & Wilkins, 2006. — 306 p.
5. Roger R. Dmochowski. Evidence-Based Urology I Roger R. Dmochowski, Philipp Dahm. — BMJ Books, 2010, —417 p.

Інформаційні ресурси:

1. Кафедра урології Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця: <http://urology.usoz.ua/>
2. Освітній портал Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця: <http://eduport.nmu.edu.ua>
3. Сайт Державної установи «Інститут урології НАМИ України»: <http://www.inurol.kiev.ua/>
4. Український інформаційний портал урологів: <http://ukraine.uroweb.ru>
5. Стандарти надання медичної допомоги в Україні: <http://medstandart.net>

